

Życie towarzyskie i uczuciowe młodych Polaków

Opracował
Jonathan Scovil

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku

Wyróżniająca Jakość Badań

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W skrócie

- Mimo deklarowanego często przez młodych Polaków poczucia osamotnienia ich życie towarzyskie pozostaje względnie rozbudowane – tylko co dziesiąty nie ma żadnego lub ma tylko jednego przyjaciela (10%), a średnie wskazania w tym względzie przekraczają 4. Większość badanych deklarowała, że widuje się ze znajomymi poza miejscem pracy lub studiów co najmniej kilka razy w miesiącu (65%). Pomimo rosnącej roli mediów społecznościowych w życiu młodych Polaków wciąż najczęściej kontaktują się oni z większością bliskich sobie osób twarzą w twarz.
- Prawie trzy czwarte badanych w wieku 18–44 lata jest obecnie w związku małżeńskim bądź nieformalnym (71%). Mediana liczby poważnych związków w ciągu życia wyniosła 2. Respondenci poznawali swoich partnerów(ki) najczęściej na prywatnych imprezach lub spotkaniach z przyjaciółmi, w szkole, na studiach lub w miejscu pracy. W pokoleniu Z większą rolę odgrywały aplikacje randkowe lub inne sposoby nawiązywania znajomości przez internet, a wśród millenialsów nieco większą miejsca publiczne, takie jak kluby czy bary.
- Spośród ankietowanych, którzy byli wolni w momencie badania, co trzeci szukał poważnej relacji (35%), jednak kolejna jedna trzecia nie szukała żadnego związku (32%). Co czwarty był otwarty zarówno na poważny związek, jak i krótkie relacje (28%), a zaledwie co pięćdziesiąty tylko na przelotne romanse (2%).
- Kiedy zapytaliśmy respondentów, na co zwracaliby uwagę, wchodząc w nowy związek, wskazywali najczęściej na dobry charakter partnera(ki) (39%), poczucie bezpieczeństwa (37%) oraz wspólne wartości i poglądy (34%). Wymagania te różniły się między płaciami – dla kobiet najczęściej ważne było poczucie bezpieczeństwa (49% wobec 23% wśród mężczyzn). Mężczyźni stawiali większy nacisk na atrakcyjność fizyczną partnerki (29% wobec 9%) oraz udane życie erotyczne (18% wobec 10%). Z kolei dla kobiet znacznie częściej ważna była relacja oparta na równości (27% wobec 13%). Istotne różnice występowały też między pokoleniami: np. w pokoleniu Z znacznie wyżej stawiano możliwość prowadzenia szczerych rozmów (36% wobec 23% w pokoleniu Y).
- Podobnie jak w przypadku poważnych związków mediana liczby partnerów seksualnych w ciągu życia badanych wyniosła 2, choć występowało tutaj duże zróżnicowanie odpowiedzi z wysokimi wartościami skrajnymi. Średnia była wyraźnie wyższa wśród mężczyzn i starszych badanych.
- Zdecydowana większość ankietowanych deklarowała, że uprawiała seks w ciągu ostatniego roku (82%). Odsetek osób nieaktywnych seksualnie był jednak wyraźnie wyższy wśród najmłodszych badanych, obejmując aż co trzeciego Polaka w wieku 18–24 lata (33%).

SPIS TREŚCI

Życie towarzyskie	2
Życie uczuciowe	6
Życie erotyczne	14

W przeprowadzonym jesienią zeszłego roku sondażu¹ postanowiliśmy przyjrzeć się dwóm najmłodszym pokoleniom dorosłych Polaków, obejmując badaniem tzw. pokolenie Z (18–29 lat) oraz trochę starsze pokolenie Y, czyli millenialsów (30–44 lata). Zwłaszcza na temat pierwszego z nich powstaje dziś wiele materiałów publicystycznych, które donoszą o pewnego rodzaju „kryzysie” – młodzi ludzie nie wiedzą, co to praca, nie myślą poważnie o przyszłości, są roszczeniowi, nieodpowiedzialni, rozchwiani emocjonalnie. Choć narzekanie starszych pokoleń na młodsze nie jest niczym nowym, to zwraca uwagę fakt, że obecnie przypisuje się młodym ludziom również takie słabości i problemy, które dotąd nie kojarzyły się z młodością.

Coraz częściej – zwłaszcza po pandemii COVID-19 – mówi się o samotności i izolacji młodzieży, o jej trudnościach w nawiązywaniu relacji towarzyskich czy romantycznych. Z niedawnego badania, które przeprowadziliśmy wśród ogółu Polaków, wynikało, że na poczucie osamotnienia rzeczywiście częściej narażone są osoby młodsze, do 34 roku życia². Na podobne tendencje wskazują również sondaże zachodnich ośrodków. Dla przykładu z badania przeprowadzonego przez Ipsos w 2018 roku wynikało, że młodzi Amerykanie (18–25 lat) doświadczają samotności w większym stopniu niż jakakolwiek inna grupa wiekowa³. Z pomiaru brytyjskiego think-tanku Onward z 2021 roku dowiedzieliśmy się z kolei, że co piąty młody Brytyjczyk (18–34 lata) nie ma żadnych przyjaciół lub ma tylko jednego przyjaciela i że odsetek ten gwałtownie wzrósł przez ostatnią dekadę⁴. Wreszcie francuski ośrodek IFOP donosił o skokowym wzroście odsetka młodych Francuzów (18–24 lata), którzy są nieaktywni seksualnie – w 2024 roku wynosił on już 28% w porównaniu do 5% niespełna 20 lat wcześniej⁵.

Czy wszystkie te tendencje występują również w naszym kraju? Postanowiliśmy przekonać się, czy mamy do czynienia ze zubożeniem życia towarzyskiego, uczuciowego oraz erotycznego młodych Polaków w osobnym, poświęconym im badaniu. Mieliśmy też nadzieję, że analizy przeprowadzone na zebranych w takim sondażu danych pokażą, jakie czynniki mogą ewentualnie odpowiadać za te zjawiska.

¹ Badanie „Orientacje życiowe” zostało zrealizowane metodą wywiadów bezpośrednich wspomaganymi tabletami (MOBI – 88,7%) oraz wywiadów internetowych (CAWI – 11,3%) w okresie 11 października–11 listopada 2024 roku na próbie dorosłych mieszkańców Polski w wieku 18–44 lata (N=1573).

² Zob. komunikat CBOS „Kto jest najbardziej narażony na samotność?”, listopad 2024 (oprac. M. Omyła-Rudzka).

³ <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0890117119856551> (30.04.2025)

⁴ <https://www.ukonward.com/reports/age-of-alienation-loneliness-young-people/> (30.04.2025)

⁵ <https://www.ifop.com/publication/la-sex-recession-les-francais-font-ils-moins-lamour/> (30.04.2025)

W debacie publicznej powraca w tym kontekście kilka interpretacji. Jedną z popularniejszych każe wiązać postępujące osamotnienie młodzieży z nowymi technologiami, a zwłaszcza z nadmiernym korzystaniem przez nią z mediów społecznościowych, które miałyby zastępować pozainternetowe kontakty między ludźmi. Wspomina się też o coraz częstszym występowaniu problemów psychicznych w tej grupie wiekowej, co mogłoby stanowić zarówno przyczynę, jak i skutek społecznej izolacji. W kontekście problemów w nawiązywaniu relacji damsko-męskich zwraca się też czasem uwagę na rosnącą przepaść ideologiczną pomiędzy młodymi kobietami – które stają się coraz bardziej lewicowe i feministyczne – oraz młodymi mężczyznami, którzy pozostają bardziej prawicowi i konserwatywni. Tendencję tę obserwowano w wielu krajach rozwiniętych, a na jej najbardziej wyrazisty przykład natrafiamy w Korei Południowej⁶, gdzie powstał nawet głośny, radykalnie feministyczny ruch 4B („Cztery nie”), którego przedstawicielki odmawiają chodzenia na randki, uprawiania seksu, zawierania ślubów oraz posiadania dzieci z mężczyznami. Choć sytuacja w Polsce z pewnością nie jest tak zaawansowana, to warto zauważyć, że załóżki ideologicznego podziału między młodymi konserwatywnymi Polakami a postępowymi Polkami odnotowywaliśmy już kilka lat temu w naszych badaniach⁷.

W następnych częściach komunikatu przyjrzymy się kolejno życiu towarzyskiemu, uczuciowemu i erotycznemu młodych Polaków i w miarę możliwości postaramy się przetestować trzy wspomniane wyżej hipotezy, sprawdzając, czy to, jak badani odnajdują się w tych dziedzinach życia, może mieć związek z częstotliwością korzystania przez nich z mediów społecznościowych, ich zdrowiem psychicznym bądź polaryzacją światopoglądową pomiędzy płciami. Istotne będą również porównania międzypokoleniowe – choć pokolenie Z nie jest tak oddalone wiekiem od millenialsów, których również objęliśmy badaniem, to np. miało okazję zetknąć się z mediami społecznościowymi we wcześniejszym wieku. Pewne tendencje mogą więc występować w nim wyraźniej, stanowiąc zapowiedź ich pogłębiania się w kolejnych generacjach.

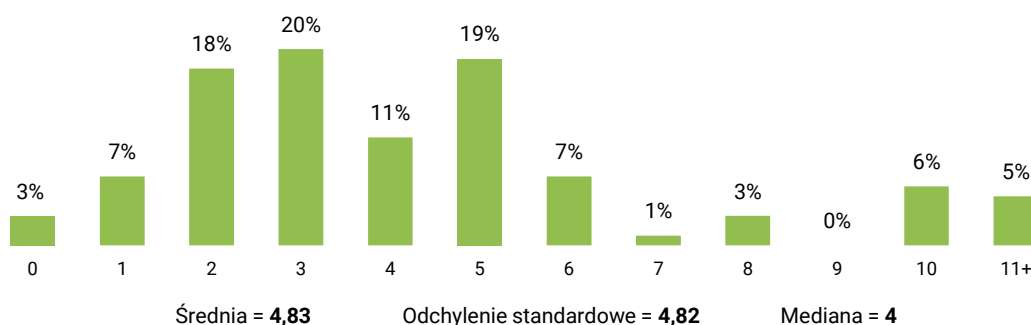
ŻYCIE TOWARZYSKIE

Na wstępie zapytaliśmy naszych badanych o to, ile osób ze swojego otoczenia zaliczyliby do przyjaciół lub najbliższych znajomych. Wyniki przedstawiają się bardziej optymistycznie niż w przypadku wspomnianego badania z Wielkiej Brytanii – tylko 3% młodych Polaków deklaruje, że nie ma żadnych przyjaciół, a 7% – że ma tylko jednego. Średnia wskazań wyniosła natomiast 4,83, przy medianie równej 4.

⁶ John Burn-Murdoch, *A new global gender divide is emerging*, „Financial Times”, 2024.

⁷ Zob. komunikat CBOS „Poglądy polityczne młodych Polaków a płeć i miejsce zamieszkania”, marzec 2021 (oprac. J. Scovil).

RYS. 1. Ile osób ze swojego otoczenia zaliczył(a)by Pan(i) do swoich przyjaciół, najbliższych znajomych?

Średnia deklarowana liczba przyjaciół jest ponadprzeciętnie wysoka wśród badanych w przedziale wiekowym 40–44 lata (5,27), mieszkających w małych miastach, poniżej 20 000 mieszkańców (5,25), i posiadających najwyższe dochody *per capita* (5,21). Spośród grup społeczno-zawodowych wyróżniają się pod tym względem zwłaszcza pracujący na własny rachunek (5,95), kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem (5,50) oraz robotnicy niewykwalifikowani (5,49) – zob. tabelę aneksową 1.

Analiza krzyżowa sugeruje też, że częste korzystanie z mediów społecznościowych rzeczywiście koreluje z bardziej ograniczonym życiem towarzyskim – osoby poświęcające na nie mniej niż godzinę dziennie mają najwyższą średnią liczbę przyjaciół (5,29), a te które spędzają w mediach społecznościowych ponad 5 godzin dziennie – najniższą (3,54). Oczywiście niekoniecznie oznacza to, że częste korzystanie z mediów społecznościowych ogranicza kontakty towarzyskie badanych – może być też na odwrót, tzn. osoby posiadające mniej przyjaciół mogą mieć większą skłonność do korzystania z takiej zastępczej formy kontaktów międzyludzkich.

TABELA 1

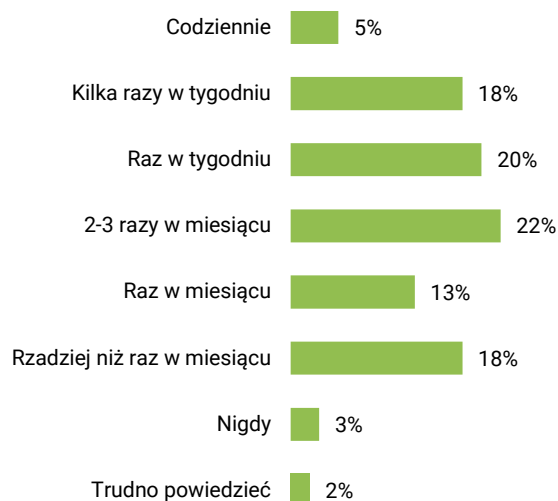
Czas spędzany dziennie w mediach społecznościowych	Średnia liczba bliskich znajomych	Odchylenie standardowe
Mniej niż godzinę	5,29	4,83
1–2 godziny	4,49	3,89
2–3 godziny	4,88	5,23
3–5 godzin	4,59	3,43
Więcej niż 5 godzin	3,54	3,50

Naszych badanych zapytaliśmy także o częstotliwość spotkań ze znajomymi poza miejscem pracy lub studiów, uznając to za dobry miernik intensywności życia towarzyskiego. Również w tym przypadku wyniki sugerują, że młodzi Polacy nie są być może tak bardzo osamotnieni. Większość ankietowanych zadeklarowała, że widuje się ze znajomymi poza miejscem pracy lub nauki przynajmniej kilka razy w miesiącu (łącznie 65%), w tym 5% twierdziło, że spotyka się z nimi codziennie, a blisko co piąty badany (18%), że kilka razy w tygodniu. Tylko 3% respondentów zadeklarowało, że poza pracą lub

studiami nie widuje się ze znajomymi nigdy i znów blisko co piąty (18%), że spotyka ich rzadziej niż raz w miesiącu.

CBOS

RYS. 2. Jak często spotyka się Pan(i) ze znajomymi poza miejscem pracy lub studiów?

Procenty nie sumują się do 100 z powodu zaokrągleń

Z deklaracji wynika, że nieco bardziej ożywione życie towarzyskie prowadzą mężczyźni – wyraźnie częściej widują się ze znajomymi codziennie (7% wobec 3% wśród kobiet) lub kilka razy w tygodniu (21% wobec 15%). Obserwujemy też duże zróżnicowanie częstotliwości kontaktów towarzyskich ze względu na wiek – badani w wieku 18–24 lata spotykają się ze znajomymi zdecydowanie najczęściej (10% widuje się z nimi codziennie, 30% kilka razy w tygodniu). Wyraźne różnice widać też na poziomie pokoleń – młodsze pokolenie Z widuje się ze znajomymi poza miejscem pracy lub nauki znacznie częściej niż starsze pokolenie millenialsów – zob. tabelę aneksową 2.

Widzimy więc, że mimo wszystko najmłodszy Polacy wciąż prowadzą najbardziej ożywione życie towarzyskie. Choć wydaje się to być sprzeczne z cytowanymi we wstępie wynikami naszych badań na temat samotności, warto zauważyć, że w tamtym badaniu pytaliśmy nie tyle o częstotliwość spotkań z innymi ludźmi, ile o „poczucie osamotnienia”. To sugeruje, że wielu spośród najmłodszych Polaków może się czuć osamotnionymi, mimo że patrząc obiektywnie, ich życie towarzyskie jest dość rozbudowane.

Zgodnie z jedną z hipotez przytoczonych we wstępie obserwujemy też, że osoby o intensywniejszym życiu towarzyskim częściej oceniają swój stan zdrowia psychicznego jako dobry. Wśród badanych spotykających się ze znajomymi codziennie odsetek takich deklaracji sięga 85%, podczas gdy wśród respondentów widujących ich rzadziej niż raz w miesiącu jest niższy o niemal 20 punktów procentowych (67%), a w grupie niewidujących ich wcale – o blisko 30 (58%). W tych dwóch ostatnich grupach ponadprzeciętnie wysokie są też odsetki osób uznających swój stan zdrowia psychicznego za zły (odpowiednio: 9% i 12%).

TABELA 2

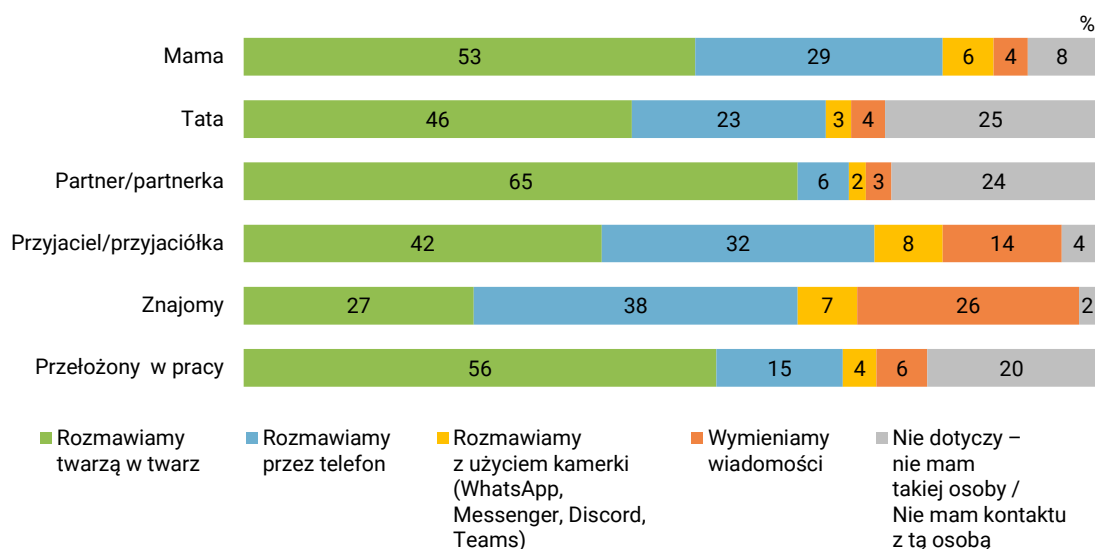
Jak często spotyka się Pan(i) ze znajomymi poza miejscem pracy lub studiów?	Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenia Pan(i) obecny stan swojego zdrowia psychicznego?*			
	Dobry	Taki sobie, ani dobry, ani zły	Zły	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Codziennie	85	9	4	3
Kilka razy w tygodniu	74	20	5	1
Raz w tygodniu	75	20	4	0
2–3 razy w miesiącu	79	18	3	0
Raz w miesiącu	75	19	5	1
Rzadziej niż raz w miesiącu	67	25	9	0
Nigdy	58	28	12	2

* Dla większej przejrzystości tabeli połączono odpowiedzi „Bardzo dobry” z „Dobry” oraz „Zły” z „Bardzo zły”

Poprosiliśmy również badanych o określenie formy, w jakiej kontaktują się najczęściej z różnymi osobami ze swojego bliskiego otoczenia. Rozwój technologii dostarcza nam coraz więcej sposobów niebezpośredniego kontaktu z innymi ludźmi, które co prawda zwiększają częstotliwość naszych interakcji, ale niekoniecznie przekładają się na większe poczucie bliskości. Spośród osób z otoczenia badanych, o które pytaliśmy, respondenci najczęściej preferowali kontakty twarzą w twarz ze swoimi partnerami lub partnerkami (65%). Tylko niewielkie odsetki wskazywały tu na niebezpośrednie formy kontaktu, a pozostała jedna czwarta po prostu nie była w związku w momencie badania (24%). Większość kontaktowała się też najczęściej twarzą w twarz z przełożonymi w pracy (56%) oraz ze swoimi matkami (53%). W przypadku ojców i przyjaciół wskazania takie nie były większościowe, ale wciąż dominujące. Jedynie w przypadku znajomych dominowały kontakty niebezpośrednie – na pierwszym miejscu uplasowały się rozmowy telefoniczne (38%), dopiero na drugim kontakty twarzą w twarz (27%), a niemal identyczny odsetek wskazywał na wymianę wiadomości tekstowych (26%).

CBOS

RYS. 3. W jakiej formie najczęściej kontaktuje się Pan(i) z poszczególnymi osobami:

Procenty nie sumują się do 100 z powodu zaokrągleń

Zanim przejdziemy do analizy wpływu zróżnicowań socjodemograficznych na odpowiedzi badanych, warto odnotować jeszcze jedno uderzające zjawisko, które przedstawia powyższy wykres, a którego zbadanie nie było nawet naszą intencją. W przypadku pytania o kontakty z ojcami, aż jedna czwarta badanych (25%) wybrała odpowiedź „Nie dotyczy – nie mam takiej osoby/nie mam kontaktu z taką osobą”. W żadnej innej kategorii osób z bliskiego otoczenia odsetek ten nie był tak wysoki – zbliża się do niego tylko udział badanych, którzy nie mają partnera bądź partnerki (24%). Odsetek osób nieposiadających żadnych kontaktów ze swoimi matkami jest już trzykrotnie niższy (8%). Mężczyźni żyją w Polsce przeciętnie krócej, a udział osób niemających kontaktu ze swoimi ojcami jest znacząco wyższy u starszych badanych (29% wśród millenialsów wobec 17% w pokoleniu Z – zob. tabelę aneksową 4), ale czynnik ten może wyjaśniać tylko część tego zjawiska. Zresztą niezależnie od przyczyn faktem pozostaje, że w życiu znaczącej części młodych Polaków ojcowie są całkowicie nieobecni.

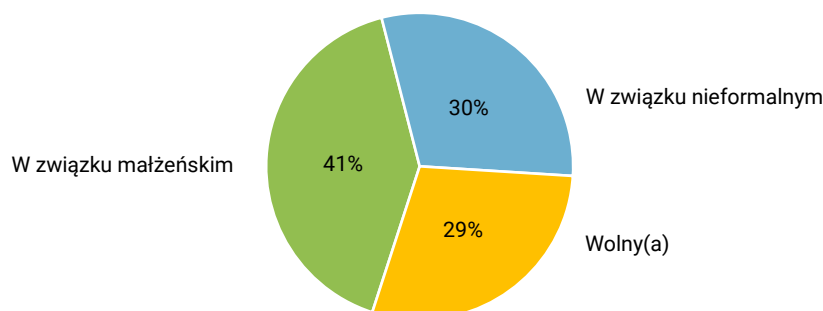
W przypadku obydwojga rodziców kontakty twarzą w twarz są częstsze wśród najmłodszych badanych, co łatwo wyjaśnić – im młodszy badani, tym częściej mieszkają oni jeszcze z rodzicami. Wskazania takie są też wyraźnie częstsze w mniejszych miejscowościach, gdzie zapewne młodzi ludzie również częściej mieszkają z rodzicami – w większych ośrodkach jest wielu młodych Polaków pochodzących ze wsi i mniejszych miast, którzy przyjechali tam do pracy lub na studia, co wiąże się z wcześniejszą wyprowadzką z domu i ograniczeniem bezpośrednich kontaktów z matką czy ojcem. Spotkania z rodzicami twarzą w twarz są również częstsze wśród badanych niebędących w związkach, częściej praktykujących religijnie oraz mających bardziej konserwatywne, prawicowe poglądy – zob. tabele aneksowe 3, 4.

Zarówno w przypadku kontaktów z przyjaciółmi, jak i znajomymi mężczyźni częściej od kobiet deklarują, że ich główną formę kontaktu z tymi osobami stanowią spotkania twarzą w twarz. Z kolei wśród kobiet większą popularnością niż wśród mężczyzn cieszą się rozmowy telefoniczne i wymiana wiadomości tekstowych. Bezpośrednie spotkania są też bardziej rozpowszechnioną formą kontaktu z przyjaciółmi w mniejszych miejscowościach – zob. tabele aneksowe 6, 7.

ŻYCIE UCZUCIOWE

Przejdźmy teraz do życia uczuciowego badanych, zaczynając od najbardziej podstawowego wskaźnika w tym kontekście, czyli od udziału osób znajdujących się w związkach. Z deklaracji respondentów wynika, że wyraźna większość z nich jest obecnie w jakimś związku (71%) – albo małżeńskim (41%), albo nieformalnym (30%). Mniej niż jedna trzecia badanych w wieku 18–44 lata jest aktualnie wolna (29%).

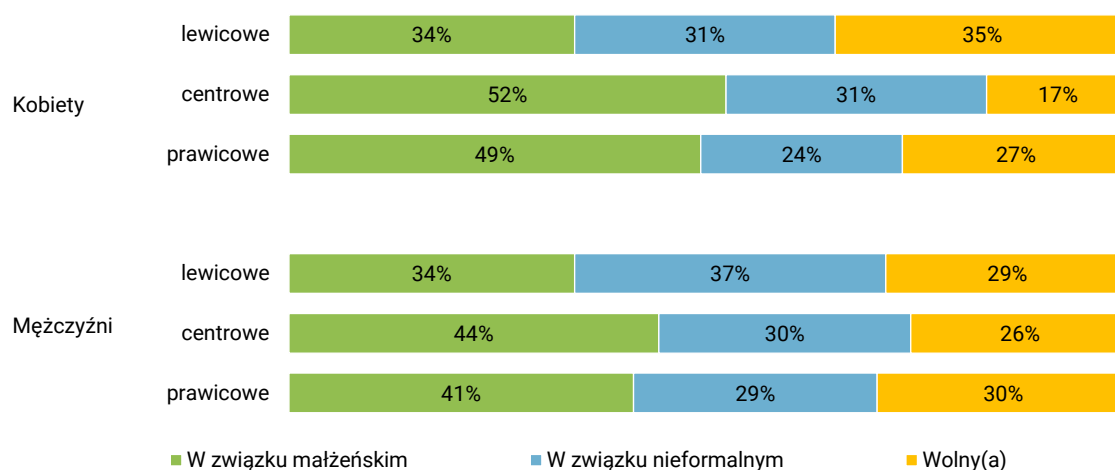
RYS. 4. Sytuacja osobista

Sytuację osobistą badanych różnicuje oczywiście ich wiek – w pokoleniu Z (18–29 lat) odsetek respondentów niebędących w związkach sięga 44%, a wśród millenialsów (30–44 lata) już tylko 21%. Wyróżniają się tutaj zwłaszcza najmłodszy z najmłodszych (53% w grupie wiekowej 18–24 lata), bo w grupie nieco tylko starszej, w wieku „postudenckim” (25–29 lat) udział osób niebędących w związkach jest już bliższy temu z grupy millenialsów i wynosi 27%. Co prawda wśród badanych w wieku 25–29 lat znacznie mniej jest jeszcze małżeństw (28% wobec 57% wśród millenialsów) – zob. tabelę aneksową 9.

Jeśli ideologiczna polaryzacja pomiędzy płciami miałaby wpływać na trudności w nawiązywaniu relacji między młodymi Polkami i Polakami – zgodnie z hipotezą przytoczoną we wstępie – należałoby się spodziewać, że z jednej strony lewicowe Polki, a z drugiej prawicowi Polacy będą częściej samotni. Analizy pokazują, że sytuacja nie przedstawia się tak prosto. Wśród mężczyzn odsetek osób samotnych jest bardzo zbliżony niezależnie od ich poglądów politycznych (utrzymuje się w przedziale 26–30%). Pewną zależność widać natomiast wśród kobiet – młode Polki o lewicowych poglądach rzeczywiście są wyraźnie częściej samotne (35% wobec 27% Polek o prawicowych poglądach i 17% o centrowych).

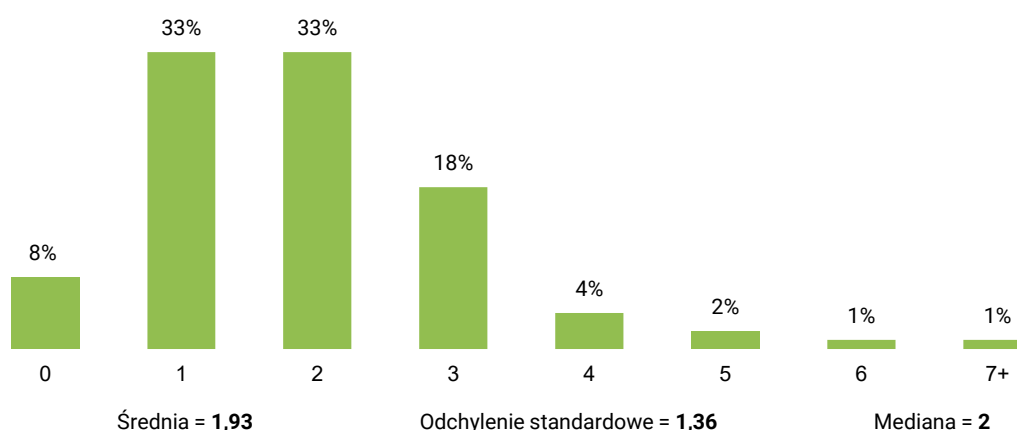
RYS. 5. Sytuacja osobista a płeć i poglądy polityczne

Zapytaliśmy też badanych, w jak wielu poważnych związkach byli w ciągu całego swojego życia. Co trzeci respondent odpowiedział, że w jednym (33%), a kolejna jedna trzecia, że w dwóch (33%). Średnia wskazań wyniosła 1,93, z medianą na poziomie 2. Tylko co dwunasty badany deklarował, że nigdy nie był w żadnej poważnej relacji (8%). Rzadkie były też deklaracje wejścia w więcej niż trzy poważne związki w życiu – cztery i więcej związków deklarował również tylko co dwunasty ankietowany (8%).

CBOS

RYS. 6. Z iloma osobami w życiu był(a) Pan(i) w poważnym związku?

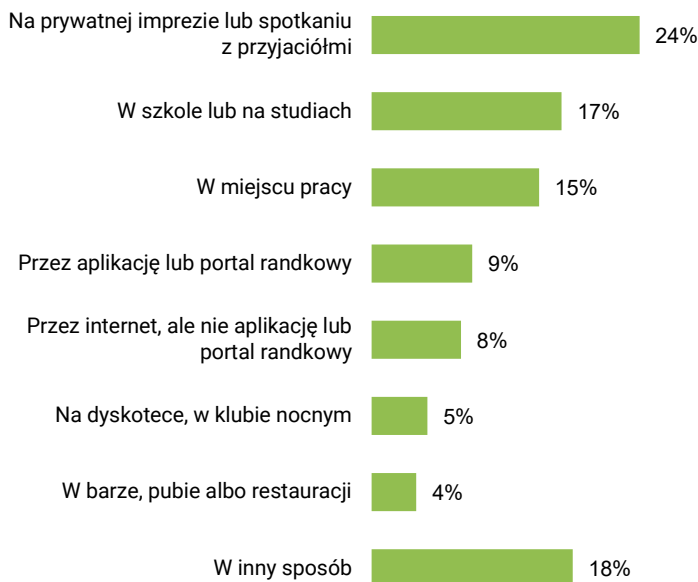

Średnia liczba poważnych związków na przestrzeni życia jest oczywiście wyższa wśród starszych badanych. Ponadto jest nieco wyższa w większych miejscowościach (2,28 w dużych miastach do 500 000 mieszkańców i 2,15 w największych miastach wobec 1,73 w najmniejszych miastach poniżej 20 000 mieszkańców) oraz wśród osób będących obecnie w związkach nieformalnych (2,29 wobec 1,91 wśród osób w związkach małżeńskich i 1,57 wśród niebędących obecnie w żadnym związku) – zob. tabelę aneksową 10.

Badanych, którzy są obecnie w jakiejś relacji, zapytaliśmy, gdzie poznali swoje partnerki bądź partnerów. Co czwarty odpowiedział, że na prywatnej imprezie bądź spotkaniu z przyjaciółmi (24%) i stanowi to najczęstsze wskazanie. W dalszej kolejności respondenci najczęściej wymieniali szkołę lub studia (17%) i miejsce pracy (15%). Mniej niż co dziesiąty badany deklarował, że poznał osobę, z którą jest obecnie w związku, przez aplikację lub portal randkowy (9%) czy też w inny sposób, ale również za pośrednictwem internetu (8%), chociaż gdyby traktować te odpowiedzi łącznie, byłoby to drugie najczęstsze wskazanie obok szkoły i studiów. Zdecydowanie najrzadziej pary zawiązywały się w miejscach publicznych, w których spotyka się zazwyczaj wielu nieznanym – na dyskotekach i w klubach nocnych (5%) oraz w barach, pubach i restauracjach (4%).

RYS. 7. Jak Pan(i) poznał(a) swoją(ego) obecną(ego) partnerkę(a) lub małżonkę(a)?

ODPOWIEDZI BADANYCH, KTÓRZY BYLI W CHWILI BADANIA W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM
LUB NIEFORMALNYM (N=1074)

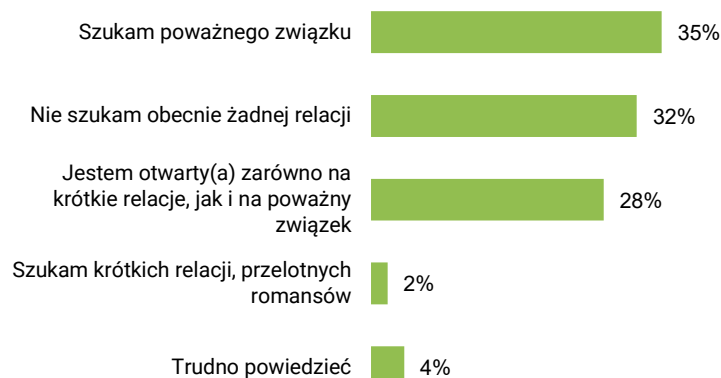
W tym przypadku zaznaczają się już dość wyraźne różnice pomiędzy pokoleniami mogące wynikać ze zmieniających się obyczajów, przemian technologicznych, a zapewne i wpływu pandemii COVID-19. Odsetek millenialsów, którzy poznali swoich partnerów w miejscach publicznych, jest również niski, ale mimo wszystko dwukrotnie wyższy niż wśród pokolenia Z – zarówno w przypadku dyskotek i klubów nocnych (6% wobec 3%), jak i barów, pubów i restauracji (4% wobec 2%). W najmłodszej grupie wiekowej (18–24 lata) przypadki zawiązywania się par w takich miejscach praktycznie w ogóle nie występują, podczas gdy w najstarszej grupie (40–44 lata) dyskoteki i kluby nocne były wskazywane jeszcze przez 8% badanych. Z drugiej strony w pokoleniu Z znacznie więcej par zawiązuje się przez internet (łącznie 23% wobec 15% wśród millenialsów).

Znaczenie ma tutaj też miejsce zamieszkania – w większych miejscowościach pary częściej łączą się przez internet (24% w dużych miastach poniżej 500 000 mieszkańców i 23% w największych miastach wobec 13% w najmniejszych), a rzadziej na prywatnych imprezach i spotkaniach z przyjaciółmi (18% w największych miastach wobec 35% w najmniejszych) – zob. tabelę aneksową 11.

Zadaliśmy też osobne pytanie respondentom niebędącym w związku dotyczące ich planów w tej kwestii. Co trzeci odpowiedział, że szuka poważnego związku (35%), ale niewiele mniejszy odsetek zadeklarował, że nie szuka obecnie żadnej relacji (32%). Nieco więcej niż co czwarty stwierdził, że jest otwarty zarówno na krótkie relacje, jak i na poważny związek (28%), i tylko co pięćdziesiąty zadeklarował, że jest zainteresowany wyłącznie krótkimi, przelotnymi romansami (2%).

RYS. 8. Które z tych stwierdzeń najlepiej określa obecnie Pana(i) sytuację:

ODPOWIEDZI BADANYCH, KTÓRZY NIE BYLI W CHWILI BADANIA W ŻADNYM ZWIĄZKU (N=432)

Procenty nie sumują się do 100 z powodu zaokrągleń

Poważnego związku szukają najczęściej single w wieku 25–29 lat (40%) i 30–34 lata (44%) – a zatem najstarsi reprezentanci generacji Z i najmłodszy millenialsi – a także częściej praktykujący religijnie (47% wśród praktykujących raz w tygodniu wobec 30% wśród niepraktykujących). Otwarci zarówno na krótkie relacje, jak i na poważny związek są z kolei częściej mężczyźni niż kobiety (31% wobec 24%). Natomiast niezainteresowane żadną relacją są wyraźnie częściej kobiety (38% wobec 27% wśród mężczyzn), a także najstarsi w wieku 40–44 lata (38%). Warto jeszcze podkreślić, że znikomy odsetek badanych zainteresowanych tylko przelotnymi romansami nie jest wcale wyższy w młodszych grupach wiekowych, jak można by się było spodziewać – wśród najmłodszych wynosi zaledwie 2% – zob. tabelę aneksową 12.

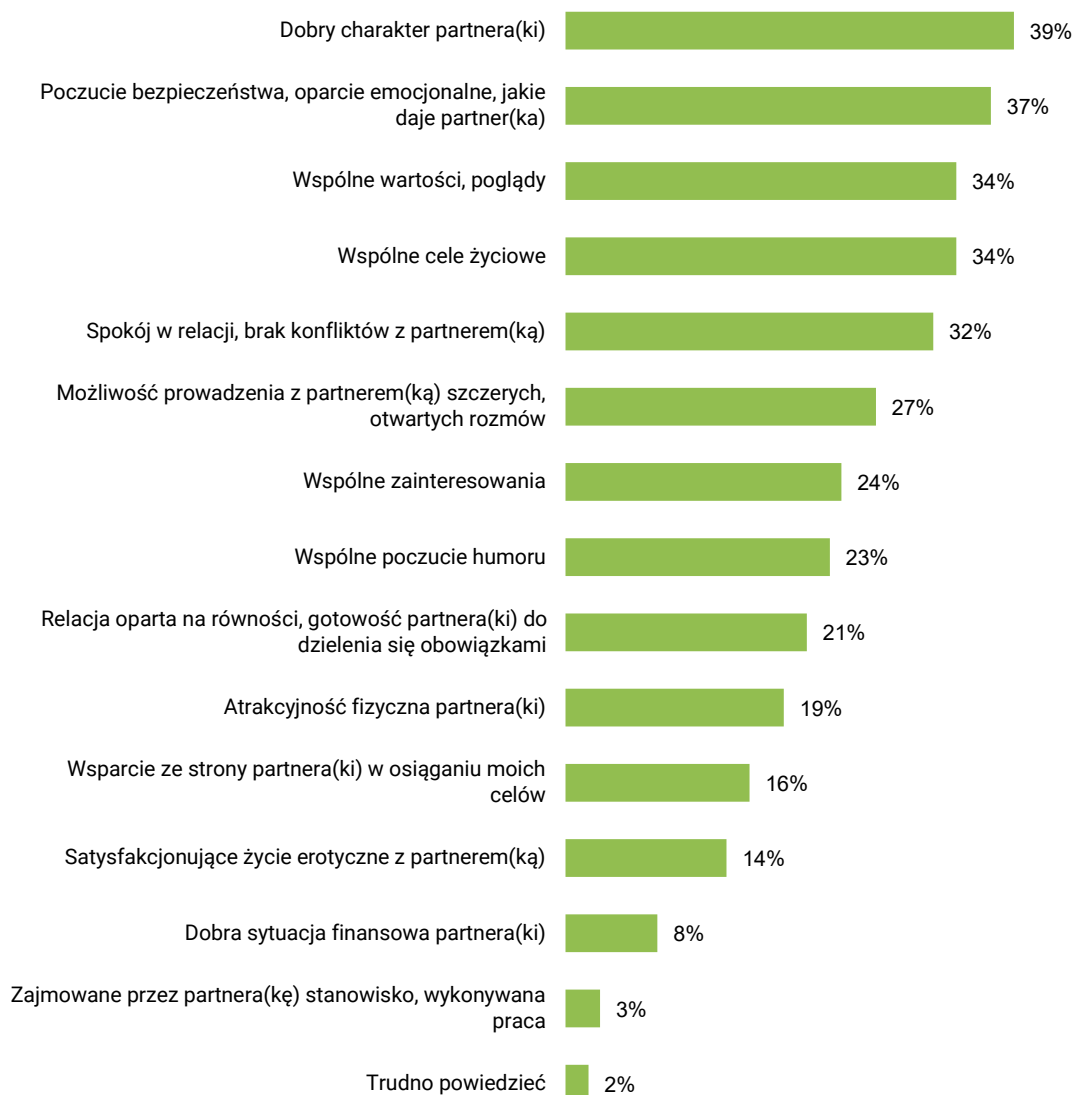
Na koniec działu poświęconego życiu uczuciowemu zapytaliśmy wszystkich ankietowanych – zarówno tych w związkach, jak i wolnych – co byłoby dla nich najistotniejsze, gdyby mieli wejść z kimś teraz w nową relację. Mając do wyboru maksymalnie cztery odpowiedzi z przedstawionej im listy, badani zwracali najczęściej uwagę nie tyle na indywidualną atrakcyjność partnerów bądź partnerek, ile raczej na takie ich cechy, które przekładałyby się na dobre dopasowanie, a także silną, bliską relację. W pierwszej kolejności wskazywali więc na dobry charakter partnera (39%), a także poczucie bezpieczeństwa, jakie dawałby im w związku (37%). Co trzeci respondent wybierał też wspólne wartości i poglądy (34%), wspólne cele życiowe (34%) oraz spokój w relacji, brak konfliktów (32%). W dalszej kolejności wielu badanych wymieniało też możliwość prowadzenia z partnerem lub partnerką szczerych, otwartych rozmów (27%), wspólne zainteresowania (24%), wspólne poczucie humoru (23%), gotowość drugiej strony do dzielenia się obowiązkami w relacji opartej na równości (21%), a także wsparcie w realizacji swoich celów (16%).

Dopiero na dziesiątej pozycji uplasowała się atrakcyjność fizyczna partnera bądź partnerki (19%), a jeszcze dalej satysfakcjonujące życie erotyczne (14%). Z kolei najrzadziej wskazywane były odpowiedzi związane z materialnym statusem potencjalnego wybranka bądź wybranki: ich dobra sytuacja finansowa (8%) oraz zajmowane przez nich stanowisko lub wykonywana praca (3%).

Oczywiście należy pamiętać, że są to tylko deklaracje – osoby skupiające się na wyglądzie czy majątku potencjalnego partnera są często uznawane za powierzchowne bądź niemoralne, więc badani mogli czuć opory przed wybieraniem odpowiedzi tego rodzaju.

CBOS

RYS. 9. Niezależnie od Pana(i) sytuacji, jeśli miał(a)by Pan(i) wejść z kimś w nowy związek, co byłoby dla Pana(i) najistotniejsze? Proszę wybrać maksymalnie cztery odpowiedzi.

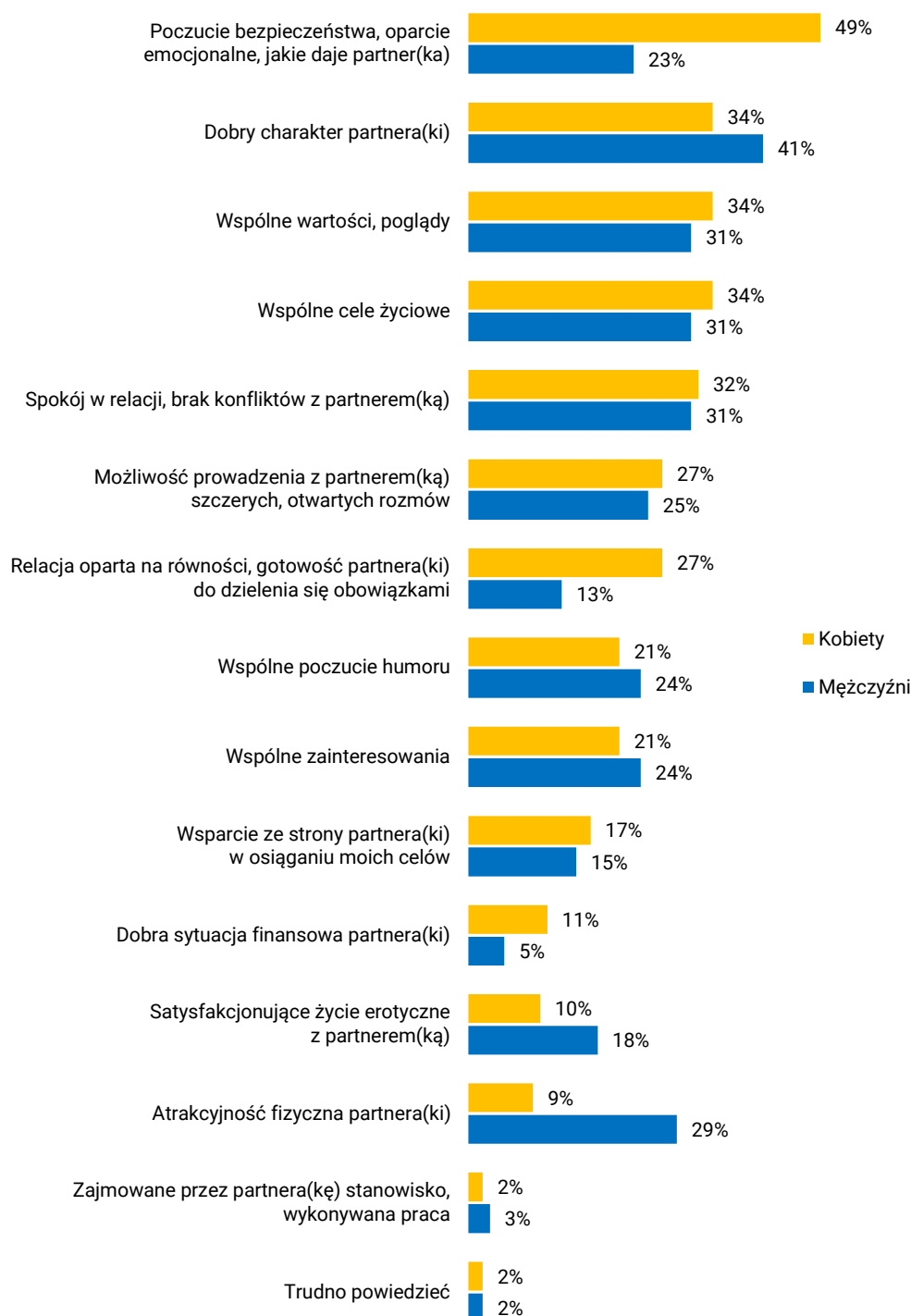
Odsetki nie sumują się do 100%, gdyż respondenci mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź

Interesujące różnice w odpowiedziach zarysowywały się zwłaszcza pomiędzy płciami. Wśród kobiet absolutnym priorytetem okazało się poczucie bezpieczeństwa i oparcie emocjonalne, jakie daje partner – jako jeden z najistotniejszych czynników wskazała je połowa kobiet (49%) i był to odsetek o całe kilkanaście punktów procentowych wyższy od kolejnego najczęstszego wskazania w tej grupie. Jednocześnie był to punkt, w którym młode Polki i Polacy najbardziej się różnili – wśród mężczyzn

odpowieź tę wybrał o ponad połowę niższy odsetek badanych (23%) i było to w tym przypadku dopiero dziewiąte najczęstsze wskazanie.

CBOS

RYS. 10. Niezależnie od Pana(i) sytuacji, jeśli miał(a)by Pan(i) wejść z kimś w nowy związek, co byłoby dla Pana(i) najistotniejsze? Proszę wybrać maksymalnie cztery odpowiedzi.

Odsetki nie sumują się do 100%, gdyż respondenci mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź

Druga największa różnica między płciami dotyczyła podejścia do atrakcyjności fizycznej – za jeden z fundamentów udanego związku uznało ją 29% mężczyzn i wskazanie to zamykało pierwszą piątkę męskich priorytetów, podczas gdy wśród kobiet odsetek takich odpowiedzi wynosił zaledwie 9% i był przedostatnim najczęściej wybieranym wskazaniem. Warto też zauważyć, że mężczyźni częściej cenili udane życie erotyczne w związku (18% wobec 10% wśród kobiet).

Wreszcie trzecia największa różnica w priorytetach młodych Polek i Polaków dotyczy stosunku do dzielenia się po równo obowiązkami. Kobiety uznawały to za najistotniejsze dwukrotnie częściej niż mężczyźni (27% wobec 13% wśród mężczyzn), co oczywiście łatwo wyjaśnić, biorąc pod uwagę to, jak wygląda tradycyjny model podziału obowiązków między płciami czy to w przypadku prowadzenia domu czy też zajmowania się dziećmi. Poza tym mężczyźni nieco wyżej stawiali też dobry charakter partnerki (41% wobec 34% wśród kobiet), a z kolei dla kobiet częściej ważna była sytuacja finansowa partnera (11% wobec 5% mężczyzn).

Pewne różnice w preferencjach dotyczących partnera lub partnerki zaznaczyły się też pomiędzy pokoleniami. Najwyraźniejsza odnosiła się do możliwości prowadzenia w związku szczerych, otwartych rozmów – w pokoleniu Z za priorytet uznało to 36% respondentów i było to trzecie najczęstsze wskazanie w tej grupie, podczas gdy w pokoleniu Y odsetek ten wynosił o kilkanaście punktów procentowych mniej (23%). Poza tym młodsza generacja nieco mocniej ceniła poczucie bezpieczeństwa i oparcie emocjonalne ze strony partnera (41% wobec 36% wśród millenialsów) oraz jego atrakcyjność fizyczną (22% wobec 18%), a z kolei w starszej generacji częściej wskazywano spokój w związku i brak konfliktów (34% wobec 28%).

Można też zaobserwować ciekawe różnice związane z wielkością miejsca zamieszkania. W największych miastach badani częściej podkreślali znaczenie wspólnych wartości i poglądów (43% wobec 27% w najmniejszych miastach), było to wręcz najczęstsze wskazanie w tej grupie. Im większa miejscowość, tym większą wagę przykładano też do satysfakcjonującego życia erotycznego (11% na wsi czy 12% w najmniejszych miastach wobec 16% w miastach średnich i 20% w największych).

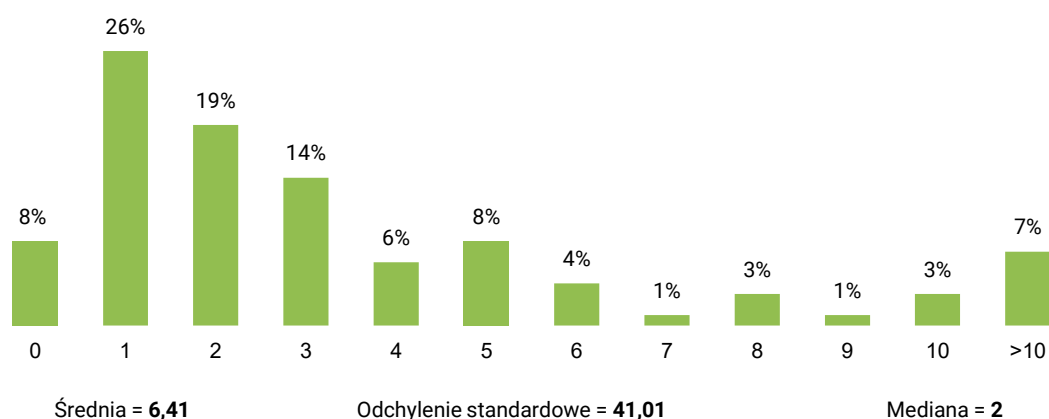
Wreszcie znaczenie miały tu oczywiście poglądy polityczne badanych. Jak można było się spodziewać, nacisk na równość w związku kładli częściej zwolennicy lewicy niż prawicy (25% wobec 13%). Mniej oczywisty jest fakt, że ci drudzy wyraźniej częściej uznawali atrakcyjność fizyczną partnera lub partnerki za ważną (26% wobec 17%), chociaż jest to zapewne po części pochodną różnic płciowych, jako że młodzi polscy mężczyźni są częściej prawicowi, a kobiety lewicowe. Osoby o poglądach centrowych cenili z kolei brak konfliktów w relacji częściej niż osoby o bardziej sprecyzowanych przekonaniach (38% wobec 32% sympatyków prawicy i 25% – lewicy) – zob. tabelę aneksową 13.

ŻYCIE EROTYCZNE

Na koniec postanowiliśmy zadać badanym parę pytań dotyczących ich życia seksualnego – z uwagi na intymność tej tematyki ograniczyliśmy się tylko do najbardziej podstawowych kwestii. Podobnie jak wcześniej pytaliśmy respondentów o to, ilu mają przyjaciół i w ilu byli poważnych związkach, tak i teraz zapytaliśmy o liczbę partnerów bądź partnerek seksualnych. Średni wynik wyniósł 6,41, choć należy zwrócić uwagę na bardzo wysoką wartość odchylenia standardowego (41,01), co wskazuje na duże zróżnicowanie podawanych przez badanych liczb. Średnią zawyżają znacząco osoby deklarujące posiadanie ponad 10 partnerów seksualnych w życiu (stanowiące 7% badanej populacji), które czasem podawały liczby budzące wątpliwości co do ich prawdziwości – np. dwóch pytanym twierdziło, że uprawiało seks z tysiącem osób. Lepsze wyobrażenie o przeciętnej liczbie partnerów seksualnych daje mediana wynosząca 2 – oznacza to, że połowa badanych miała dwóch lub mniej partnerów, a druga połowa dwóch lub więcej partnerów. Odsetek młodych Polaków, którzy nigdy nie uprawiali seksu, wyniósł 8%.

CBOS

RYS. 11. Ile(u) miał(a) Pan(i) w życiu partnerek(ów) seksualnych?

Średnia liczba partnerów seksualnych potrafiła się bardzo różnić w zależności od cech społeczno-demograficznych badanych. Po pierwsze rzuca się w oczy dysproporcja pomiędzy płciami – wśród mężczyzn średnia ta była ponad trzykrotnie wyższa niż wśród kobiet (9,65 wobec 3,18). Tak duża różnica oznaczałaby, że albo stosunkowo wąska grupa mężczyzn sypia z dużą liczbą kobiet i zawyża średnią w swojej grupie albo że sypiają oni z kobietami spoza populacji objętej badaniem (albo z innymi mężczyznami). Nasuwa się też inna interpretacja – mężczyźni mogą mieć skłonność do zawyżania swojej liczby partnerek seksualnych, nawet w anonimowej ankiecie, ponieważ w rozpowszechnionej w naszej kulturze wizji męskości sfera erotyczna jest jedną z tych dziedzin, w których mężczyzna powinien wykazywać się imponującymi wynikami. Skądinąd warto pamiętać, że z analogicznych względów liczby podawane przez kobiety mogą być nieco zaniżone. Choć wydaje się, że we współczesnym społeczeństwie coraz rzadziej wymaga się od kobiet skromności, to pod powierzchnią retoryki tradycyjne wzorce pozostają silne – z naszego badania wynika, że ponad połowa młodych Polaków zgadza się ze stwierdzeniem, że kobieta nie powinna mieć zbyt wielu

partnerów seksualnych (54%). Nawet jeśli młode Polki rzadziej podzielają to przekonanie (36%), to mogą wyczuwać, jakie stawia im się wymagania (przyczone tutaj wyniki zostaną omówione szerzej w kolejnym komunikacie poświęconym wzorcom kobiecości i męskości funkcjonującym w pokoleniach Z i Y).

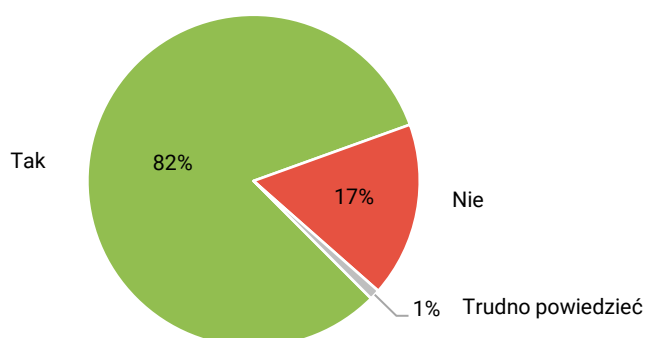
Średnia liczba partnerów seksualnych jest też tym wyższa, im starsi są badani – w przedziale wiekowym 18–24 lata wynosi 2,34, podczas gdy wśród badanych w wieku 40–44 lata sięga już 10,36. Na poziomie całych pokoleń przekłada się to na średnią 2,67 w pokoleniu Z i wyraźnie wyższą średnią 7,96 w pokoleniu Y. Nawet jeśli średnie te są zaburzone przez wartości skrajne, to tendencja jest wyraźna i przynajmniej po części łatwa do wytłumaczenia – im dłużej żyją badani, tym więcej mieli okazji, żeby poznać nowych partnerów seksualnych. Co prawda różnica między pokoleniami wydaje się dość znaczna, zważywszy na to, że duża część millenialsów weszła w okolice trzydziestki w związku małżeńskie i zapewne ograniczyła poszukiwania nowych partnerów seksualnych. Brakuje nam jednak danych sprzed lat, które pozwoliłyby stwierdzić, czy kiedy pokolenie Y było w wieku pokolenia Z, średnia była w ich przypadku wyższa.

Średnia liczba partnerów erotycznych jest też wyższa w większych miejscowościach – podczas gdy na wsi wynosi 3,81, w największych miastach sięga aż 22,73. Z jednej strony zależność ta wydaje się również zrozumiała, jako że w większych ośrodkach wzrasta też liczba potencjalnych partnerów, z drugiej należy podchodzić ze szczególną ostrożnością do niezwykle wysokiego wyniku odnotowanego w największych metropoliach – w żadnej innej grupie społeczno-demograficznej nie obserwujemy tak wysokiego odchylenia standardowego (116,98) i to właśnie tutaj padały najwyższe wyniki ogromnie zawyżające średnią.

Ponadprzeciętnie wysokie średnie odnotowujemy jeszcze wśród badanych z wyższym wykształceniem (9,65), najwyższymi dochodami (9,15) oraz wyznających lewicowe poglądy polityczne (11,57 wobec 4,96 wśród osób o prawicowych poglądach). Jeśli chodzi o sytuację osobistą, to najwyższą średnią obserwujemy w grupie badanych żyjących w związkach nieformalnych (9,64), nieco niższą wśród niebędących w związkach (7,12), a najniższą wśród osób, które żyją w związkach małżeńskich (3,54) – zob. tabelę aneksową 14.

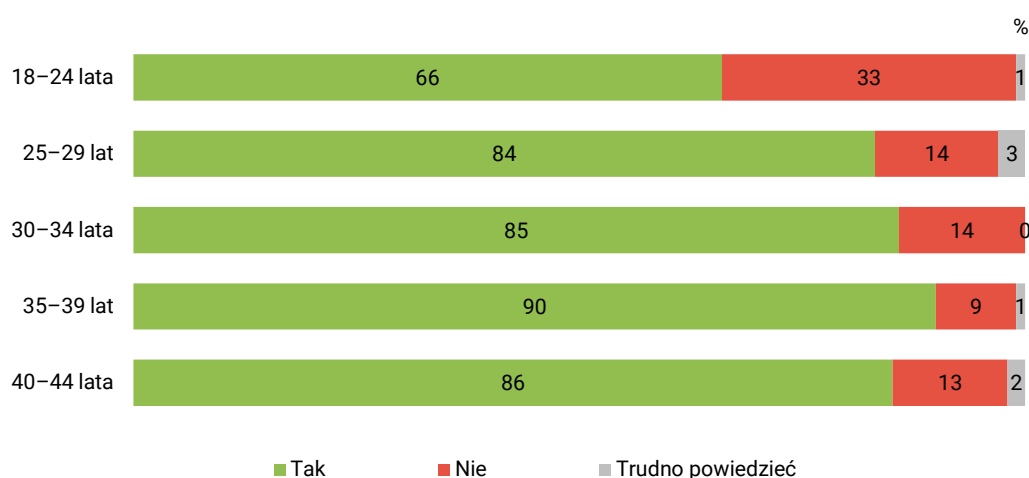
Wzorem francuskiego ośrodka IFOP, którego ustalenia przytaczaliśmy we wstępie, zadaliśmy też badanym pytanie, czy uprawiali seks w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Chcieliśmy porównać nasze wyniki z danymi z Francji donoszącymi o wyjątkowo wysokim odsetku osób nieaktywnych seksualnie wśród najmłodszych. Jak się okazało, na poziomie ogółu badanej populacji w wieku 18–44 lata zdecydowana większość naszych badanych deklarowała, że uprawiała seks w ciągu ostatniego roku (82%), choć odsetek odpowiedzi przeciwnych był również znaczący – co szósty młody Polak nie był aktywny seksualnie w ciągu minionych 12 miesięcy (17%).

RYS. 12. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy uprawiał(a) Pan(i) seks?

Odsetek badanych aktywnych seksualnie jest zbliżony we wszystkich kategoriach wiekowych od 25 roku życia wzwyż i utrzymuje się w przedziale 84–90%. Natomiast rzeczywistość – podobnie jak w badaniu IFOP z Francji – wyróżnia się tu znacząco grupa najmłodszych w wieku 18–24 lata. W istocie odsetek osób nieaktywnych seksualnie wśród najmłodszych Polaków jest jeszcze wyższy niż wśród Francuzów – aż co trzeci Polak w wieku 18–24 lata nie uprawiał seksu w ciągu ostatnich 12 miesięcy (33% wobec 28% we Francji). Znowu brakuje nam tu pomiaru sprzed lat, który pozwoliłby jednoznacznie zidentyfikować zmianę (IFOP donosił o 23-punktowym wzroście odsetka nieaktywnych seksualnie na przestrzeni niespełna 20 lat). Wydaje się jednak, że natrafiliśmy na istotne zjawisko, jako że wynik ten tak dalece różni się od wyników w starszych grupach wiekowych, wpisuje się w szerszy trend międzynarodowy i wreszcie kłóci się z intuicyjnym wyobrażeniem, że to właśnie w tym wieku ludzie są w tej dziedzinie najbardziej aktywni.

RYS. 13. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy uprawiał(a) Pan(i) seks?

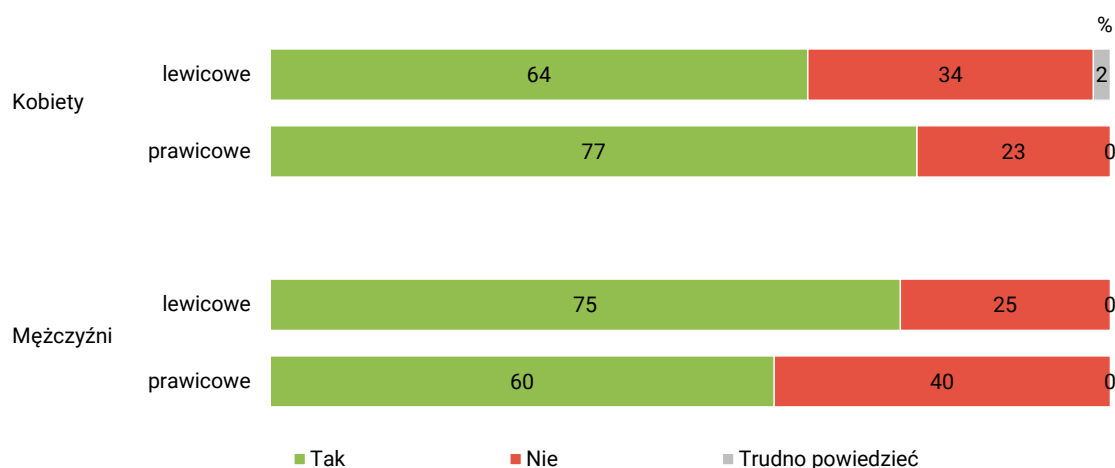
Pogłębiając nieco analizę, warto zauważyć, że brak aktywności seksualnej jest wyraźnie częstszy wśród najmłodszych mężczyzn niż wśród najmłodszych kobiet. Odsetek osób w wieku 18–24 lata, które nie uprawiały seksu przez ostatni rok, sięga aż 38% wśród mężczyzn, wobec 28% wśród ich rówieśniczek. Poza tym w ogóle populacji abstynencja seksualna była też ponadprzeciętnie częsta wśród uczniów i studentów (43%), osób niebędących obecnie w związku (52%) oraz praktykujących religijnie kilka razy w tygodniu (33%) – zob. tabelę aneksową 15.

Ponownie testując hipotezę o wpływie polaryzacji ideologicznej na trudności w nawiązywaniu relacji między płciami, możemy zaobserwować, że wśród najmłodszych Polaków odsetek osób nieaktywnych seksualnie jest faktycznie zauważalnie wyższy wśród prawicowych mężczyzn (40% wobec 25% w grupie zwolenników lewicy) i wśród kobiet o poglądach lewicowych (34% wobec 23% w grupie o poglądach prawicowych).

CBOS

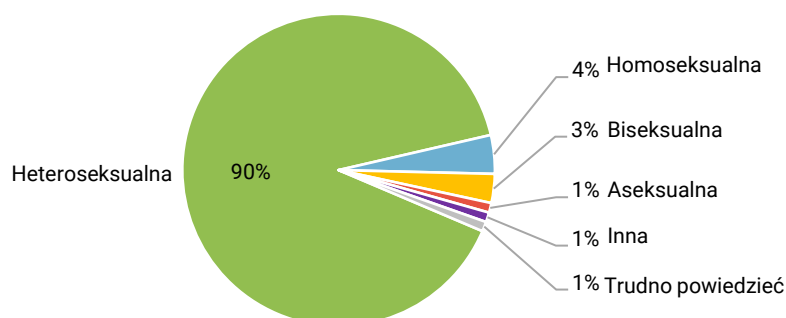
RYS. 14. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy uprawiał(a) Pan(i) seks?

ODPOWIEDZI BADANYCH W WIEKU 18–24 LATA (N=289)

Wreszcie na koniec zapytaliśmy badanych o ich orientację seksualną. Zdecydowana większość (90%) zadeklarowała orientację heteroseksualną. W pozostałych 10% mieściły się orientacja homoseksualna (4%) i biseksualna (3%), a także aseksualna (1%). Po 1% badanych wskazało odpowiedź „Inna” lub „Trudno powiedzieć”.

RYS. 15. Jaka jest Pana(i) orientacja seksualna?

Odsetki osób heteroseksualnych są nieco niższe wśród kobiet (88% wobec 91% wśród mężczyzn), młodszych badanych (86% w grupie wiekowej 18–24 lata), żyjących w największych miastach (81%), wśród uczniów i studentów (85%), osób żyjących w związkach nieformalnych (87%) lub niebędących w związkach (87%) oraz wyznających poglądy lewicowe (82%) – zob. tabelę aneksową 16.

Zasadnicze pytanie badawcze, jakie postawiliśmy, dotyczyło tego, czy w Polsce – podobnie jak w wielu krajach rozwiniętych – obserwujemy wśród młodych ludzi trudności w nawiązywaniu relacji towarzyskich, przyjacielskich, romantycznych czy erotycznych. Jako że był to pierwszy pomiar tego rodzaju prowadzony wśród Polaków od 18 do 44 roku życia, nie dysponowaliśmy danymi z ubiegłych lat pozwalającymi zidentyfikować jednoznaczne zmiany, ale mogliśmy oprzeć się z jednej strony na zestawieniach z danymi zagranicznych ośrodków, a z drugiej – na porównaniach między pokoleniami lub węższymi grupami wiekowymi. Nasze ustalenia trudno jednoznacznie wpisać w publicystyczną narrację o postępującej alienacji młodzieży czy też o „antyspołecznym stuleciu”⁸, choć niewątpliwie natrafialiśmy od czasu do czasu na ślady tendencji opisywanych w Stanach Zjednoczonych, zachodniej Europie czy bogatych krajach wschodniej Azji.

Jeśli chodzi o życie towarzyskie młodych Polaków, to pozostaje ono wciąż względnie rozbudowane – tylko co dziesiąty nie ma żadnego lub ma tylko jednego przyjaciela, a średnie wskazania przekraczają 4. Przy tym wskazania te są rzeczywiście zauważalnie niższe wśród badanych częściej korzystających z mediów społecznościowych. Większość ankietowanych deklaruowała, że widuje się ze znajomymi poza miejscem pracy lub studiów co najmniej kilka razy w miesiącu, a częstotliwość takich spotkań była tym wyższa, im młodszy byli badani, co zgadza się z utartym wyobrażeniem o młodych ludziach

⁸ T. Derek, *The Anti-Social Century*, „The Atlantic”, 2025.

i raczej przeczy tezie o głębokim „kryzysie” w tym obszarze. Co prawda z naszego sondażu wśród ogółu dorosłych Polaków wynikało, że młodzi ludzie rzeczywiście częściej deklarują, że czują się samotni, więc możemy mieć tutaj do czynienia z bardziej subiektywnym problemem. Odpowiedzi na kolejne z naszych pytań pokazały natomiast, że pomimo rosnącej roli mediów społecznościowych w życiu młodych Polaków wciąż najczęściej kontaktują się oni z większością bliskich sobie osób twarzą w twarz.

Prawie trzy czwarte Polaków w wieku 18–44 lata jest obecnie w związku małżeńskim bądź nieformalnym, choć wśród najmłodszych odsetek ten jest oczywiście znacznie niższy i obejmuje około połowę tej grupy. Z kolei mediana liczby poważnych związków w życiu badanych wyniosła 2. Respondenci poznawali swoich partnerów lub partnerki najczęściej na prywatnych imprezach lub spotkaniach z przyjaciółmi, w szkole, na studiach lub w miejscu pracy. W pokoleniu Z większą rolę odgrywały aplikacje randkowe lub inne sposoby nawiązywania znajomości przez internet, a wśród millenialsów nieco większą miejsca publiczne, takie jak kluby czy bary. Spośród ankietowanych, którzy byli wolni w momencie badania, mniej więcej co trzeci szukał poważnej relacji, jednak kolejna jedna trzecia nie szukała żadnego związku. Nieco ponad co czwarty był otwarty zarówno na poważny związek, jak i krótkie relacje, a zaledwie co pięćdziesiąty tylko na przelotne romanse. Kiedy zapytaliśmy wszystkich badanych, na co zwracaliby przede wszystkim uwagę, wchodząc w nowy związek, wskazywali najczęściej na dobry charakter partnera lub partnerki, wiązane z nim lub nią poczucie bezpieczeństwa, wspólne wartości, poglądy, cele życiowe oraz brak konfliktów w relacji. Wymagania te różniły się dość istotnie pomiędzy płciami – dla kobiet najważniejsze było poczucie bezpieczeństwa, podczas gdy mężczyźni uznawali je za kluczowe ponad dwa razy rzadziej. Mężczyźni stawiali większy nacisk na atrakcyjność fizyczną partnerki oraz na udane życie erotyczne. Z kolei dla kobiet znacznie częściej ważne było dzielenie się obowiązkami i relacja oparta na równości. Ciekawe różnice zaznaczały się też pomiędzy pokoleniami: w pokoleniu Z wyraźnie częściej wskazywano na możliwość prowadzenia szczerych rozmów i emocjonalne oparcie ze strony partnera.

Na koniec zapytaliśmy badanych również o ich życie erotyczne. Podobnie jak w przypadku poważnych związków mediana liczby partnerów seksualnych w ciągu życia wyniosła 2, choć występowało tutaj duże zróżnicowanie odpowiedzi z wysokimi wartościami skrajnymi. Średnia była wyraźnie wyższa wśród mężczyzn i starszych badanych. Zdecydowana większość ankietowanych deklarowała, że uprawiała seks w ciągu ostatniego roku. Odsetek osób nieaktywnych seksualnie był jednak wyraźnie wyższy wśród najmłodszych badanych, obejmując aż co trzeciego Polaka w wieku 18–24 lata. Wynik ten koresponduje z zaobserwowanym we Francji zubożeniem życia erotycznego wśród najmłodszych i stanowi być może najbardziej wyrazisty przykład trudności w nawiązywaniu relacji między młodymi Polakami, jaki pojawił się w naszych danych. Ma to związek z jednej strony z niższym odsetkiem stałych związków w tej grupie, a z drugiej ze względnie niewielką otwartością na przelotne romanse. Pokazuje to, że najmłodszy Polacy podchodzą dziś do seksu z większą ostrożnością, niekojarzoną na ogół z tym wiekiem. Analizy sugerują też, że pewien wpływ na trudności w nawiązywaniu relacji między młodymi Polkami i Polakami może wywierać polaryzacja światopoglądowa między płciami, czyli fakt, że młode kobiety znacznie częściej wyznają poglądy lewicowe, a mężczyźni znacznie częściej poglądy prawicowe.